

ТЭАТРАЛЬНЫ КРЫТЫК

Спектакль "Хатні Вожык" з'явіўся ў 2004 годзе, але ў Беларускам тэатры гэта заўважылі нямногія...

Не выйшла рэцэнзій, на паказах не відаць было старэйшых таварышаў па цэху або тэатральных начальнікаў.

Быццам бы яго і не было зусім. Для мяне гэта стала своеасаблівым адкрыццём: вялікія тэатры жывуць самі па сабе, са сваімі спектаклямі, прэм'ерамі, прэс-канферэнцыямі, чыноўнікамі ў ложах, а маленькія спектаклі, зробленыя "на каленцы", якія выклікаюць захапленне ва ўсіх запар, - неяк асобна, ніяк на астатні ТЭАТР не ўплываючы.

Але з» хатнім вожыкам", здавалася, так і трэба. Наўрад ці ён гэтак жа выдатна глядзеўся і прымаўся б на пампезных тэатральных пляцоўках, як на канцэртах у клубах або кватэрніках. » Тэатральнае " быццам бы вырвалася са свайго вызначэння ў слоўніку і пайшло захопліваць новыя тэрыторыі.

"Хатні Вожык" - гэта няхітрая прытча ў духу піцёрскіх міцькоў, расказаная іх галоўным ідэолагам Уладзімірам Шинкаревым.

Вось Вожык сябруе з коткай, ідзе да яе жыць, вась яна улюбляецца ў тхара, а вожык становіцца бяздомным, вась яго прытулілі ў бальніцы, і ўжо котка, кінутая тхаром, прыходзіць да яго, але мінулага не вярнуць, а будучыні не пабудаваць. ..

Гэтую гісторыю распавядала дзяўчынка ў

С.Бень у спектаклі «Хатні Вожык». Фота Л. Пагодзіна дзіўным колішнім паліто і сукеначцы, з баянам і чамаданама (вельмі важны вобраз для творчасці гэтага аўтара ў цэлым), з якога раптам дастаюць герояў: вожыка, котку, тхара.

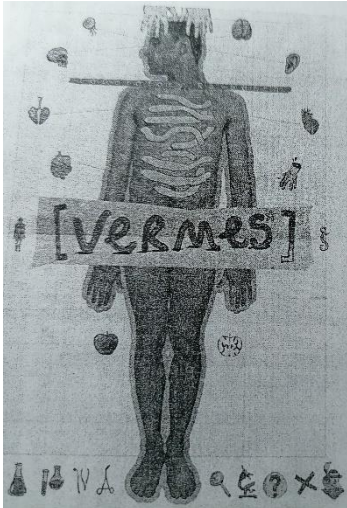
Спектакль быў сугучны ці то "казцы казак", ці то чаму-то зробленаму сваімі рукамі ў дзяцінстве з дапамогай нажніц і нітак.

Адчуванне ўзмацнялася ад таго, што выканаўца не імкнулася "ажывіць" лялек, а быццам бы гуляла з імі, як маленькая, а потым раптам адыходзіла, выконвала Пасаж на баяне, распавядала чарговы паварот гісторыі...

у гэтым было так мала звычайнай выскабленай, памытай тэатральнасці, да таго ж-непадобны ні на што тэкст, загучаў у вуснах выканаўцы зацікаўлена і дакладна...

Лёс беднага вожыка чапала, і было яшчэ больш сумна ад усведамлення, што гэта ўсё жыццё і вінаваціць няма каго.

Мне было цалкам відавочна, што адбылася сустрэча з унікальнай і самабытнай з'явай. Высветлілася, што аўтар і выканаўца спектакля Святлана Бень (хоць не, не так! Бенька яе клічуць, але часцей ласкава Бенечка) заканчвае нашу акадэмію мастацтваў рэжысёрам тэатра лялек у Аляксея Ляляўскага і пасля вучобы пойдзе працаваць да яго, у Беларускай дзяржаўнай тэатр лялек. Але ці магчымы гэты феномен на тэатральнай сцэне, у рамках тэатральнага механізму, накіраванага на канкрэтныя і вузкія мастацкія мэты? Або яго месца толькі ў маргінальных умовах клуба, у якасці інтэрмедыі да канцэрту? У Беларусі лялечнаму тэатру вельмі цяжка выбрацца з пракрустава ложа "забавы для дзяцей»

Афіша спектакля «Чарвякі».
Аўтарс. Шабохін

Ажыўляючыся ў сцэнах пагоняў і бітваў, глядач гэты імгненна выключаўся, варта было персанажам проста пачаць размаўляць.

Гэта тыпова для дзіцячага тэатра наогул, але ў спектаклях Святланы Бень адчувалася жаданне прарвацца да гэтага глядача, завязаць з ім знаёмства, ўцягнуць у дзейства. Напрыклад, да свайго новага спектакля "Пэпі Доўгая Панчоха»

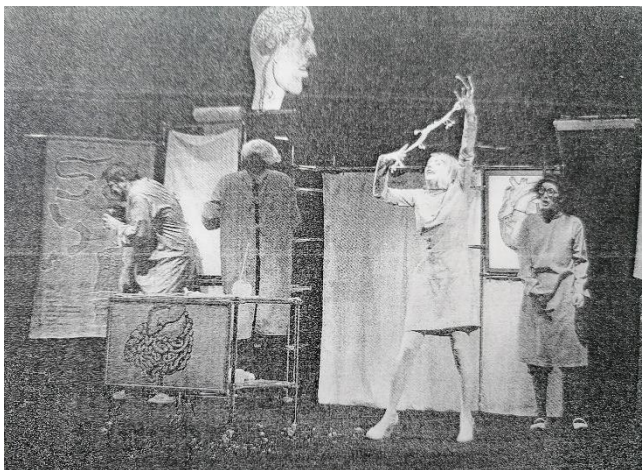
Святла папрасіла зрабіць эскізы саміх дзяцей, а па дзеянні ён ужо больш падобны на навагодні ранішнік: дзецям зусім неабавязкова сядзець Смірна, ім задаюць пытанні, залучаюць у гульні.

Асабліва па гэтым спектаклі відаць, што рэжысёру нецікава зачароўваць сваіх глядачоў, што куды больш яе захапляюць Тэатральныя дзівацтвы і

цуды і ёй цікавей запрасіць іх паудзівляцца разам.

Па-за тэатра лялек Святлана Бень не спыняла сваіх эксперыментаў, якія на першы погляд зусім непадобныя на звыклы дзіцячы тэатр.

Яшчэ ў якасці вучэбнай працы было зроблена "цуд Святога Антонія", замест лялек былі выкарыстаныя электронныя схемы і лампачкі, яны быццам бы абменьваліся сігналамі, якія перакладала для нас аўтар спектакля. Тэкст Метерлінка очуждался, такім чынам, Двойчы:

Сцэна са спектакля «Чарвякі».
Фота Т. Гаўрыльчык

мінімалізмам выканання (зноў тэкст не гуляецца, а наадварот «гуляюць втгекст і абыякавасцю інтанацыі апавядальніка. Адною з самых цікавых падзей гэтага тэатральнага сезона стаў спектакль "чарвякі" ("Vermes"), зроблены групай беларускіх актёраў-лялечнікаў сумесна з мастаком Сяргеем Шабохіным і кампазітарам Аляксандрам Ліберзонам у рамках Еўрапейскага праект "SONE / KALEIDOSKOP" Першая частка спектакля ўяўляе сабой лекцыю пра чарвякоў. Святла Бень ў белым халаце з медыцынскімі інструментамі ў руках, сур'ёзна цытуе ўрыўкі з біялагічных энцыклапедыяў, ілюструючы іх нейкімі прымітыўнымі але навочнымі тэатральнымі прыёмамі, якія больш нагадваюць перформансы або кавээнновскіе пароды ("поролоновых чарвякоў разразаюць, адрэзаныя кавалачкі дэманструюць іх" жывучасць», калі ж адразаюць галаву поролоновому чалавечку, з цяля раптам пачынае хвастаць струменьчык крыві).

У зале ўсё гэта Вы зывае смех, пры тым што са сцэны зноў-такі бсалютнобесстрастно

С. Бень - Фота Л. Пагодзіна

нам паведамляюць, што на нашай планеце ёсць і больш дасканалыя віды (ва ўсякім выпадку ў біялагічным сэнсе). У другой частцы ўжо чарвякі як бы "вывучаюць" людзей: вось яны поўзаюць па руцэ "дасведчанага ўзору", вось ужо пацягнулі кудысьці руку, вось імітуюць ТЭАТР (у спектаклі шмат шэкспіраўскіх алюзій). Варта нам падумаць, што самі чарвячкі пры гэтым застаюцца маленькімі пацешнымі істотамі, як раптам праз сцэну пачынае паўзці велізарная кольчата пачвара, і чалавек ўнутры яго выгінаецца, спрабуе знайсці выхад...

Нас не палохаюць спецыяльна,

жудасна становіцца менавіта ад разумення лімітавасці свядомасці. Нават надзяляючы сваіх персанажаў увогуле-то чалавечай іроніяй, стваральнікам атрымалася паказаць, што чарвякі шмат у чым пераўзыходзяць людзей (напрыклад, яны несмяротныя) і гэта неяк дзіўна звязана з іх неразумнасцю...

Нас не палохаюць спецыяльна, жудасна становіцца менавіта ад разумення лімітавасці свядомасці. Нават надзяляючы сваіх персанажаў увогуле-то чалавечай іроніяй, стваральнікам атрымалася паказаць, што чарвякі шмат у чым пераўзыходзяць людзей (напрыклад, яны несмяротныя) і гэта неяк дзіўна звязана з іх неразумнасцю...

Для Святланы Бень як для тэатральнага рэжысёра першасны ўсё ж такі не свет пачуццяў, не свет адносін, а прадметная складнік рэчаіснасці. Свет раскладваецца на рэчы, на фізічнае, на тое, да чаго можна дакрануцца. І ў яе спектаклях (нават дзіцячых) ёсць спроба вярнуць прадметах сапраўднае прызначэнне, прымусіць іх гаварыць з намі і такім чынам здабыць сапраўднае разуменне сябе самога.

У маім артыкуле ёсць адно важнае недагляд. Варта было адразу сказаць, што Света Бень — лідэр ансамбля «Серебряная свадьба». Гэта наогул такая мода ў маладых беларускіх артыстаў-збірацца ў музычныя гурты і актыўна сябе рэалізоўваць (на тэатральнай сцэне сваёй чаргі не дачакаешся). Яшчэ ў пачатку свайго творчага шляху, пасля спектакля «Хатні Вожык» Бенька (у гэтым кантэксце дарэчы яе сцэнічны псеўданім), як правіла, пераапрааналася і з тым жа баянам у руках задавальняла шоў — яркае і завадное відовішча ў духу французскага Кабарэ.

Супрацьстаянне жыцця тут таксама дзівалася ў кожнай песні, але лірычная гераіня быццам бы казала — божа барані плакаць з гэтай нагоды.

У адной з нядаўніх песень Гэта сфармулявана асабліва дакладна:

Яна адна ў рэстаране

Танчыць сярод п'яных кампаній.

Яна сёння прап'е ўвесь заробак,

Але не вернецца да гэтага гаду.

Вядома ж, усе яе тэатральная творчасць здабыла выразны музычны акцэнт, аднак і

сам ансамбль апынуўся добры і адметны менавіта сваёй тэатральнасцю. У лютым 2008 года Святлана разам са сваім ансамблем і запрошаным артыстам Купалаўскага тэатра Аляксандрам Казела ўдзельнічала ў вечары Брэхта, выканаўшы некалькі версій яго зонгаў, а праз год праект разросся да цэлай праграмы ў духу нямецкага Кабарэ.

Як і павінна, гэта стала не канцэртам, а такім квазітэатральным дзействам, у якім выкананне кожнай песні ператваралася ў міні-спектакль. Цікаваць да Брэхта не выпадковы, элементы эпічнага Тэатра даўно сталі для Светы Бень звыклымі выразнымі сродкамі. Аднак у бліжэйшы час мы дакладна

не ўбачым яе аўтарскай інтэрпрэтацыі "матулі Кураж "і" Трехгрошевой", хіба што, у форме

Кабарэ.

У гэтай кароткай творчай дзедцы пра адну з самых цікавых постацяў сучаснага беларускага тэатра лёгка атрымалася не згадваць асноўныя беларускія фестывалі, на якія яе не запрашалі, вялікія беларускія тэатры, з якімі яна не супрацоўнічала, кіраўнікоў тэатральных саюзаў якія ёй не дапамагалі.

Увогуле, інфармацыя пра тое, што Святлана Бень сыходзіць з тэатра лялек, таму што канцэртная і гастрольная дзейнасць прыносяць ёй больш матэрыяльных выгод і творчага задавальнення, не павінна здзіўляць ("ТЭАТР аб станецца, - запэўнівае яна-Без Тэатра ніяк! Проста цяпер мала часу") Мрэ застаецца чакаць, калі ж у яе шчыльным графіку паўстане прастору для стварэння новага тэатральнага дзейства.

Прызнаюся, спакуса перакваліфікавацца ў рэстаранныя крытыкі настолькі вялікі, што што не ўпэўнены дачакаюся ці што.

"ТЭАТР мяне пачынае хваляваць, калі я бачу або адчуваю, што людзям сапраўды цікава тое, чым яны займаюцца, калі ім ёсць што сказаць, калі ім усё роўна ці зразумеюць іх. Нават калі ўбачанае мне незразумела, неблизеа або непрыемна. Усхваляванасць і абьякаваць - разныя штукі.

Аляксей Стрэльнікаў